

อรรถศาสตร์

กรมวัฒนธรรม
โดยสถาบันงานราชบัณฑิตยสถาน

ไม่เป็นสับปะรด

ไม่เป็นสับปะรด เป็นสำนวนที่มีความหมายว่า ไม่ดี ไม่เข้าท่า ไม่ได้เรื่อง ไม่เหมาะสม ไม่อร่อย ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับสับปะรดที่เป็นพืชล้มลุก ผลกินได้มีรสเปรี้ยว ๆ หวาน ๆ แต่อย่างไร คณะกรรมการจัดทำคำอธิบายถ้อยคำภาษาไทย สำนักงานราชบัณฑิตยสภา อธิบายว่า คำว่าสับปะรดในสำนวนนี้ สันนิษฐานว่าเพี้ยนเสียงมาจากคำว่า สรรพรส (สับ-พะ-รด) โดยคำว่า สรรพ (สับ-พะ) เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต แปลว่า ทุกสิ่ง ทั้งปวง ทั้งหมด ส่วนคำว่า รส แปลว่า สิ่งที่อยู่ได้ด้วยลิ้น เช่นเปรี้ยว หวาน มัน เค็ม เผ็ด จืด ผัด เมื่อรวมคำเป็น สรรพรส มีความหมายว่า หลายรส หรือที่หมายถึงรสชาติของอาหาร

ถ้าพูดถึงอาหารไม่มีสรรพรส หรือทำอาหารไม่เป็นสับปะรด จะแปลว่า อาหารนั้นไม่มีรสชาติ ไม่อร่อย จากความหมายโดยตรงที่ใช้กับอาหาร ต่อมาก็ใช้เป็นสำนวนกับเรื่องอื่น ๆ ด้วย เช่น ดูเธอแต่งตัวเข้าสีไม่เป็นสับปะรดเลย ซึ่งหมายถึง แต่งตัวไม่สวย หรือละครเรื่องนี้เล่น

อะไรก็ไม่รู้ไม่เป็นสับปะรดเอาซะเลย ก็หมายถึง ละครไม่สนุก หรือนางเอกเรื่องนี้หน้าตาไม่เป็นสับปะรดเลย หมายถึง นางเอกไม่สวย

นอกจากสำนวนไม่เป็นสับปะรดแล้วยังมีคำอื่นอีกหลายคำในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่ขึ้นต้นด้วยคำปฏิเสธ “ไม่เป็น” เช่น ไม่เป็นการ หมายความว่า ไม่ได้ผล, ไม่สำเร็จ, เช่น เห็นจะไม่เป็นการ ไม่เป็นท่า หมายความว่า หมดรูป, ไม่เข้าท่า, ไม่ได้ความ, เช่น แพ้ไม่เป็นท่า ไม่เป็นโล้เป็นพาย หมายความว่า ไม่ได้เรื่องได้ราว, จับจด, ไม่จริงจัง, เช่น ทำงานไม่เป็นโล้เป็นพาย ซึ่งทั้ง ไม่เป็นการ ไม่เป็นท่า และ ไม่เป็นโล้เป็นพาย เป็นคำกริยา นอกจากนี้ยังมีคำที่ขึ้นต้นด้วย “ไม่เป็น” ที่เป็นคำวิเศษณ์ด้วย เช่น ไม่เป็นสุข หมายความว่า ไม่มีความสุข ไม่เป็นอัน ใช้นำหน้ากริยามีความหมายไปในลักษณะที่ไม่สะดวก เช่น ไม่เป็นอันกิน ไม่เป็นอันนอน และคำว่า ไม่เป็นเรื่อง หรือ ไม่เป็นเรื่องเป็นราว มีความหมายว่า ไม่มีสาระ เช่น เรื่องไม่เป็นเรื่อง.

อภิเดช บุญสงค์